تأثیر عملیات ثامن‌الائمه بر جبهه‌ها در گفت‌وگوی «جوان» با چند رزمنده دفاع مقدس

زمانی که خودباوری به جبهه‌ها بازگشت

■ آرمان شریف

عملیات ثامن‌الائمه در تاریخ دفاع مقدس اهمیت و جایگاه ویژه‌ای دارد. این عملیات در مهر ۱۳۶۰ انجام شد و تأثیر زیادی بر جبهه‌ها و عملکرد رزمندگان در ماه‌های آتی گذاشت. شکست حصر آبادان در شرایط سخت سیاسی و نظامی آن سال‌ها حاوی پیام‌های مهمی برای جبهه‌ها بود. به گواه بسیاری از فرماندهان و رزمندگان حاضر در دوران دفاع مقدس پنجم مهر ۱۳۶۰ نقطه عطفی در جنگ تحمیلی به حساب می‌آید؛ زمانی که خودباوری به جبهه‌ها بازگشت و سیر موفقیت در عملیات‌ها از راه رسید. پیروزی در ثامن‌الائمه در ادامه منجر به آزادسازی خرمشهر و بیرون کردن دشمن متجاوز شد. برای بررسی بهتر تأثیر شکست حصر آبادان در جبهه‌ها با چند رزمنده حاضر در عملیات به گفت‌وگو پرداختیم که نکات حائز اهمیتی دارد.

■ سردار حسن رستگارپناه

عملیات ثامن‌الائمه ثمرات خوبی برای جبهه‌ها داشت. از ویژگی‌های این عملیات این بود که اعتماد به نفس را به نسل جوان و نیروهای انقلابی، بسیجی، سپاه و ارتشی بازگرداند و آنها با همکاری و همفکری هم حصر آبادان را شکستند. از تجربه و آموزش‌های لازمی که ارتش داشت و به نیروهای جوان منتقل می‌شد، طرح‌ریزی عملیات ثامن‌الائمه (ع) انجام شد. در اصل عملیات ثامن به دنبال پیامی بود که امام راحل به رزمندگان داده و فرموده بودند حصر آبادان باید شکسته شود. این حرف امام همیشه آویزه گوش رزمندگان بود که باید محقق شود. پیچیدگی زمین از نظر شرایط آبگرفتگی‌ها در محورهای مختلف منطقه کار را برای رزمندگان سخت می‌کرد. آب کارون با بالا آمدن و آبگرفتگی جبهه‌ها به سمت خرمشهر و خطوط پدافندی شرایط را برای نیروهای ما به شدت سخت می‌کرد، اما با اعتماد به نفس، تفکر و توکل به خدا رزمندگان توانستند طرحی را پیاده کنند که اصلاً در مخیله نیروهای بعثی عراقی نمی‌گنجید.

با وجود اینکه نیروهای بعثی عراق در نقاط مختلف خود تجهیز شده و سنگرهای پدافندی مستحکمی را ایجاد کرده بودند، باز از عملکرد رزمندگان غافلگیر شدند. دشمن خطوط پدافندی محکمی از میدان مین، کانال و استفاده از عوارض طبیعی زمین ایجاد کرده و شرایطی پیش آورده بود که تصور می‌کرد به زودی آبادان هم به اشغال درمی‌آید، ولی نقشه‌هایش کاملاً اشتباه از آب درآمد. سرعت عمل، تفکر و تلاش مستمر رزمندگان اعم از لشکر ۷۷ خراسان ارتش جمهوری اسلامی، نیروهای ژاندارمری که در آن زمان قسمتی از خطوط پدافندی آبادان را اداره می‌کردند و کار شبانه‌روزی نیروهای داوطلب مردمی و سپاه و شناسایی‌های دقیق در عمق محورهای دشمن سبب شد از سه محور با سه قرارگاه پیش‌بینی شده بر دشمن حمله و در یک حالت برق‌آسا دشمن بعثی را غافلگیر کنیم. تهاجم رزمندگان به گونه‌ای بود که تفکر و اندیشه را از دشمن گرفت و توانستیم راه فرار را بر آنها ببندیم. موفق شدیم تا پشت جاده خرمشهر به اهواز و قسمت شرقی و جنوب شرقی آبادان محاصره را بشکنیم و عملیات طرح‌ریزی شده ثامن‌الائمه بیش از اهداف پیش‌بینی شده پیش رفت و منجر به شکست سنگینی برای دشمن شد. آوازه این شکست چنان در گوش دشمن طنین‌انداز شد که زمان انجام عملیات‌های بعدی یکی پس از دیگری تأثیرش را می‌گذاشت.

■ حاج اصغر احمدی

ثامن‌الائمه عملیات مشترک سپاه و ارتش بود و شهید کلاهدوز نقشی اساسی در طراحی عملیات داشت. اولین عملیاتی بود که گروهان‌های سپاه، بسیج و ارتش در هم ادغام شدند. همه پای کار آمدند و آماده انجام یک عملیات بزرگ شدند. قرار بود نیروها از دو جبهه به سمت عراق بزنند. گلوگاه نیروهای دشمن رودخانه کارون و فیاضیه بود که آنجا استحکامات زیادی گذاشته بود و کمر نیروهای عراقی آنجا می‌شد. پس باید از جبهه جنوبی به دشمن می‌زدیم. قرار شد از حاشیه رودخانه کارون به دشمن زده شود که عملیات در ساعت یک بامداد پنجم مهر ۱۳۶۰ آغاز شد. دشمن از تحرکات ما اطلاع داشت که به زودی دست به عملیات خواهیم زد و از رادیوهایش به ما هشدار می‌داد که حمله نکنید، چون کشته و اسیر می‌دهید. اما رزمندگان برای انجام عملیات مصمم بودند و می‌خواستند فرمان امام را هم اجرا کنند. عملیات آغاز شد و نیروها با قدرت به دشمن تاختند و از تمام محورها ورود کردند و خیلی موفقیت‌آمیز بود. عملیاتی که تصور می‌شد سه روز زمان ببرد در عرض همان هشت، ۹ ساعت اول نیروها تا رودخانه کارون رسیدند. فقط محور فیاضیه به فرماندهی شهید کاظمی ناموفق بود که من هم در آن قسمت حضور داشتم. عراق آنقدر در آن محور نیرو و امکانات چیده بود و مقاومت کرد که نتوانستیم از آن قسمت وارد شویم. در نهایت از محور ایستگاه ۱۲ وارد شدیم و توانستیم به حاشیه رودخانه کارون برسیم و تمام عراقی‌هایی را که در منطقه بودند اسیر کنیم و خیلی از ادوات دشمن را به غنیمت بگیریم. کارخانه شیر پاستوریزه، کارخانه کشتی‌سازی، کارخانه پاسارگاد و ساختمان تقویت رادیویی ۱۲۰۰ از دست دشمن خارج شد. جاده آبادان- اهواز و آبادان- ماهشهر هم آزاد شد و در مجموع ۱۵۰ کیلومتر از خاک کشورمان از چنگال دشمن بعثی آزاد می‌شود. بعد از این عملیات عراقی‌ها به پشت خرمشهر می‌روند و در شرق کارون سنگر می‌گیرند. دو پل استراتژیک عراقی‌ها هم در جریان عملیات ثامن منهدم می‌شود. این عملیات تا ظهر تمام می‌شود و بعدازظهر و روزهای بعد کارهای پاکسازی به طول می‌انجامد. اینکه می‌گویند عملیات دو روز طول کشیده برای کارهای پاکسازی است و عملیات تا ۱۲ ظهر پنجم مهر تمام می‌شود.

رزمندگان با غنیمت‌هایی که گرفته بودند توانستند کارشان را توسعه بدهند و این عملیات «باب‌الفتح» برای عملیات‌های بعدی نام گرفت. بچه‌ها به خودباوری رسیدند و فرمان امام باعث شد ما از حالت تدافعی به حالت تهاجمی دربیاییم. بعد از این عملیات، عملیات‌های طریق‌القدس، فتح‌المبین و بیت‌المقدس انجام شد و ضربات سنگینی به دشمن وارد کرد. تیپ و لشکرهای ما بعد از این عملیات شکل گرفت و ساختار سپاه تقویت شد.

خودباوری در جنگ که می‌توان با آن کارهای بزرگ کرد، خیلی اهمیت دارد. اگر بترسیم هیچ کاری نمی‌توانیم کنیم. ما وقتی با ارتش ادغام شدیم نیروها روحیه مضاعفی گرفتند. حضور شهید صیادشیرازی ارتباط بین ارتش و سپاه را تقویت کرد و خیلی روحیه‌بخش بود. اگر بنی‌صدر نمی‌رفت، این پیروزی حاصل نمی‌شد. ما در برابر سنگرها و امکانات دشمن هیچ نداشتیم. ما با نیروی پیاده از میادین مین و استحکامات دشمن عبور کردیم که کار خیلی سختی بود. ۴۵ روز بعد از شکست حصر آبادان عملیات طریق‌القدس انجام می‌شود و چند ماه بعد عملیات فتح‌المبین را انجام می‌دهیم و همین نشان می‌دهد چه کار بزرگی انجام شده است. با این عملیات روحیه رزمندگان و مردمی که در آبادان بودند، تقویت می‌شود. پس از شکست حصر آبادان مردم تمایل داشتند به شهر برگردند. هرچند عراق تا پایان جنگ آبادان را می‌زد. طبق آمارها ۲ هزار بار جزیره آبادان توسط دشمن بمباران شد. سکونت در آبادان سخت بود و با وجود تمام خطرات و سختی‌ها برخی دوست داشتند به آبادان برگردند و در شهر خودشان زندگی کنند. در طول هشت سال دفاع مقدس زندگی در آبادان در مقیاس کوچک‌تری در جریان بود.

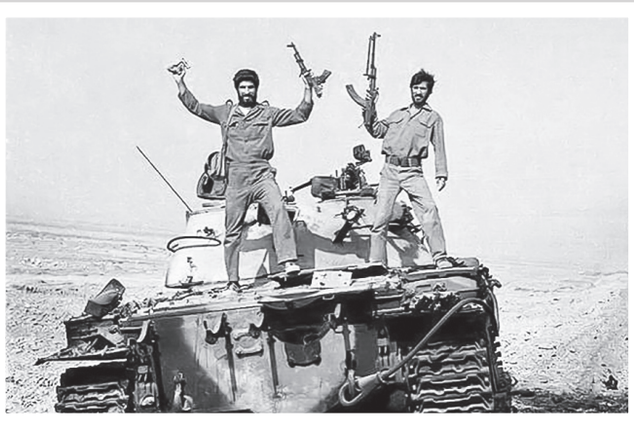

■ مرتضی مموی

وقتی قرار شد شکست حصر آبادان با نام مبارک امام غریب آقا امام رضا(ع) صورت بگیرد، تقریباً ۴۰ روز قبل از عملیات به ما آماده‌باش دادند. چون من در جهاد مسئولیت داشتم، می‌دانستم که اوضاع از چه قرار است، اما به عموم نیروها خیلی اطلاعات داده نمی‌شد. در طول این مدت هم ما برای رزمندگان این سوی حصر سنگرهایی را ساخته بودیم. کارهای پشتیبانی هم به طور مخفیانه انجام می‌گرفتند و حتی زیرزمین هتل بزرگ شهر به عنوان انبار پشتیبانی و مهمات در نظر گرفته شده بود. هنگامی که عملیات شروع شد من به مناطق درگیری رفتم تا از سنگرهای ساخته شده و نحوه پشتیبانی از نزدیک مطلع شوم.

بچه‌های ما مرتباً از انبار هتل تجهیزات و مهمات را به خطوط می‌رساندند. هماهنگی خوبی هم بین نیروهای این سو و آن سو وجود داشت. غالباً رزمندگان از اهواز و منطقه دارخوین آمده بودند و در این طرف هم مردم، بچه‌های سپاه آبادان و نیروهای بسیجی صف‌بندی کرده بودند. صبح روز بعد که به منطقه حفار شرقی رفتم آنجا توسط رزمندگان آزاد شده بود و برادر رحیم صفوی و شهید صیاد شیرازی را دیدم که دارند دستورات لازم را به نیروها می‌دهند. بخشی از جاده آبادان به اهواز و آبادان به ماهشهر آزاد شده بود و آثار شکست دشمن به‌خوبی نمایان بود. لحظات تاریخی یک به یک رقم می‌خوردند. این عملیات با خون رزمندگان زیادی به موفقیت رسید. شاید در آن لحظه همه از ما توقع شادی و سرور داشتند، اما به شخصه به دلیل مسئولیتی که داشتم تمام فکرم این بود که چند نفر از بچه‌های جهاد شهید شده و چه تعدادی مجروح شده‌اند.

■ حاج محمدعلی عرب‌نژاد

من از منظر یکسری مسائل اقتصادی می‌گویم تا متوجه اهمیت پیروزی در این عملیات‌ها شوید. البته باید بگویم رزمندگان در هر شرایطی به جبهه علاقه‌مند بودند و اصلاً به سختی‌ها نگاه نمی‌کردند تا روحیه‌شان تضعیف شود. وقتی می‌خواستیم برای عملیات فتح‌المبین برویم، روحیه رزمندگان بسیار تقویت شده بود و این به لحاظ روحی و روانی قبل از این عملیات بزرگ خیلی کمک کرد. حاج‌آقای انصاری درباره تأثیر پیروزی در عملیات‌ها بر مسائل اقتصادی می‌گفت الان قرارداد نفتی را با ما تا یک ساعت و دو ساعت می‌بندند و قرارداد بیشتر نمی‌بندند. می‌گفت دعا کنید پیروزی حاصل شود لااقل بتوانیم نفت بفروشیم. عملیات حصر آبادان شکسته شد و آقای انصاری گفت الان قرارداد دو سه روزه می‌بندند. بعد از عملیات طریق‌القدس گفت الان یک هفته‌ای می‌بندند. در عملیات‌های فتح‌المبین و دفاع مقدس گفت قرارداد چند ساله می‌بندند. هر عملیاتی که با موفقیت انجام می‌شد وضعیت رابطه قراردادها نیز بهتر می‌شد. مردم هم همه برای جبهه و جنگ کار می‌کردند. ۹۰ درصد مردم یکدل و یکدست بودند. خیلی شرایط عجیبی بود. هر زمان جبهه و جنگ یادم می‌آید می‌بینم مردم چطور در آن شرایط سخت همدل بودند. با آن همه سختی در گرمای تابستان چفیه را خیس می‌کردیم و روی سرمان می‌انداختیم زیر ۲۰ دقیقه خشک می‌شد. جاهایی زندگی می‌کردیم که شب‌ها نمی‌توانستیم بخوابیم. با این وجود الان اگر به من بگویند به مکه می‌روی یا جبهه من دوباره جبهه را انتخاب می‌کنم. هنوز آن اوضاع و احوال را دوست دارم. همه دلسوز بودند و دل‌ها به هم نزدیک‌تر بود.

> خودباوری در جنگ که می‌توان با آن کارهای بزرگ کرد، خیلی اهمیت دارد. اگر بترسیم هیچ کاری نمی‌توانیم کنیم. ما وقتی با ارتش ادغام شدیم نیروها روحیه مضاعفی گرفتند. حضور شهید صیادشیرازی ارتباط بین ارتش و سپاه را تقویت کرد و خیلی روحیه‌بخش بود

> عملیات ثامن‌الائمه ثمرات خوبی برای جبهه‌ها داشت. از ویژگی‌های این عملیات این بود که اعتماد به نفس را به نسل جوان و نیروهای انقلابی، بسیجی، سپاه و ارتشی بازگرداند و آنها با همکاری و همفکری هم حصر آبادان را شکستند

نگاه

لبخند پیروزی بر چهره دومین سال جنگ

۴ عملیات موفق آن هم در یک‌سال

■ علیرضا محمدی

با فرا رسیدن مهر ۱۳۶۰، دومین سال جنگ در حالی آغاز شد که با انجام عملیات ثامن‌الائمه(ع) لبخند پیروزی بر لب رزمندگان و مردم کشورمان نقش بسته بود. شکست حصر یکساله آبادان در پنجم مهر، نوید شروع دوره نوینی در جنگ را می‌داد که طی آن توفیق و پیروزی پس از ماه‌ها رکود در جبهه‌ها نصیب رزمندگان ایرانی می‌شد.

■ دو روی متفاوت

اگر صرفاً دو سال اول جنگ را دو روی یک سکه در نظر بگیریم، هر روی آن با طرف دیگرش کاملاً متفاوت بود. در دو ماه نخست شروع جنگ، پیشروی‌های ارتش بعث عراق حدود ۱۴ هزار کیلومتر از خاک کشورمان را به کام اشغال کشاند. بعد دوران حدوداً ۱۰ ماهه رکود در جنگ به وجود آمد. علت اصلی ناکارآمدی حملات ایران برای بیرون راندن دشمن، اختلافاتی بود که به جهت وجود بنی‌صدر در بین نیروهای ایرانی ایجاد می‌شد. در این دوره تقریباً چهار عملیات بزرگ علیه دشمن انجام گرفت که هیچ کدام موفقیت‌آمیز نبود خصوصاً دو عملیات نصر و توکل در آخرین ماه‌های سال ۵۹ که با تلفات قابل توجه نیروی زرهی کشورمان هیچ دستاوردی را عاید ما نکرد.

■ اتحاد و تغییر تاکتیک

بعد از فرار بنی صدر در آخرین روزهای خرداد ۶۰ و اتحاد بین سپاه و ارتش، دوران رکود در جبهه‌ها تمام شده به نظر می‌رسید، چراکه استراتژی جنگ کلاسیک بنی صدر به اتمام رسید و نیروهای ایرانی با تغییر تاکتیک‌های جنگی، خود را آماده رویارویی حماسی با دشمن کردند. به این ترتیب دو عامل اصلی در جبهه ایران تغییر یافته بود؛ اولی اتحاد بین نیروهای ارتش و سپاه و دومی تغییر تاکتیک که دیگر قرار نبود با دانش رزم منظم به مصاف دشمن برویم. اگر تا آن زمان عملیات ما در روشنایی روز و طبق شیوه‌های جنگ کلاسیک صورت می‌گرفت، از این پس قرار شد تا روی قدرت ایمان نیروهای مردمی و رزمندگان سپاه و ارتش حساب بیشتری باز شود. به این ترتیب قدرت نیروهای مردمی یعنی آن چیزی که دشمن در محاسباتش به آن توجه نداشت، برگ برنده ایران در میدان‌های نبرد شد.

■ روی دیگر سکه

با آغاز دومین سال جنگ، روی دیگر سکه رخ نشان داد و عملیات ثامن الائمه(ع) اولین شکست بزرگ دشمن را رقم زد. تا آن زمان ایران در برخی جبهه‌ها نظیر سوسنگرد، بستان، سرپل‌ذهاب و قصر شیرین، شاهد پیروزی‌های نسبی و مقطعی بود، اما هربار دشمن یا در همان منطقه‌ای که ایران عملیات کرده بود مجدداً مسلط (چنانچه سوسنگرد سه بار دست به دست شد) یا در منطقه دیگری وارد عمل می‌شد و شکستش را جبران می‌کرد. اما با شکست حصر یکساله آبادان که بعد از اهواز مهم‌ترین شهر خوزستان به شمار می‌رفت، ارتش بعث عراق اولین شکست بزرگ خود را پذیرفت و شمار معکوس برای شکست‌های دیگر او آغاز شد.

■ موفق‌ترین سال جنگ

سال دوم جنگ را می‌توانیم موفق‌ترین سال جنگ هم بدانیم. عملیات ثامن‌الائمه(ع) و آزادسازی بستان (عملیات طریق‌القدس)، انجام عملیات فتح‌المبین و آزادسازی شمال خوزستان و نهایتاً انجام عملیات الی بیت‌المقدس و آزادسازی خرمشهر، باعث شد تا سال دوم جنگ را موفق‌ترین سال جنگ بدانیم، چراکه پس از آن تقریباً تا انتهای دفاع مقدس هیچ سالی وجود نداشت که در خلال آن رزمندگان کشورمان چهار عملیات بزرگ و موفق انجام داده باشند.

> اگر صرفاً دو سال اول جنگ را دو روی یک سکه در نظر بگیریم، هر روی آن با طرف دیگرش کاملا متفاوت بود. دو ماه اول پیشروی دشمن و ۱۰ ماه رکود در سال اول جنگ، در مقابل چهار عملیات موفق در سال دوم که چهره جنگ را کاملا متفاوت کرد

جدول

طراح: علیرضا سجادی فر ■ شماره ۶۵۹۱

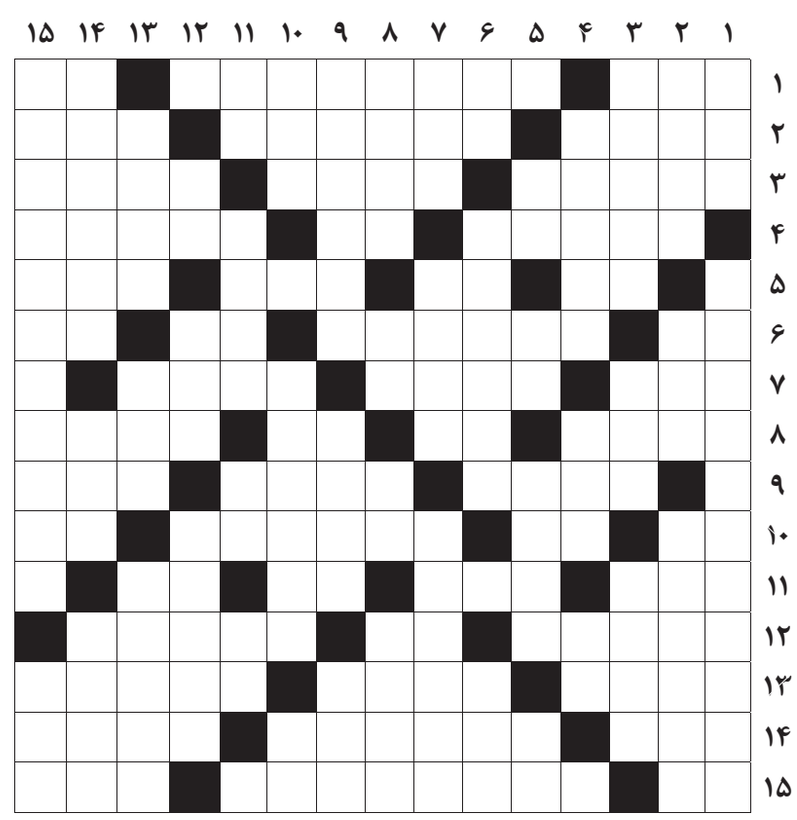

از راست به چپ

■ ۱- دهستانی در سنندج با قرآن قدیمی- نمایش کوتاه- سخن صریح ■ ۲- شهر تشنه فریب- فضانورد روس و اولین کسی که در فضا راهپیمایی کرد- شیخ‌الانبیا ■ ۳- اکسیر- گل چشم- ادویه تند ■ ۴- به دورتر انداختن- از اقمار مشتری- اعیان و بزرگان ■ ۵- مادر لر- یزدان- همسایه عمان و عربستان- پول خرد هند ■ ۶- حرف انتخاب- داروی ضد عفونی زخم‌ها- گاو بی دم- تصدیق انگلیسی ■ ۷- از گیاهان بدون ریشه- از موشک‌های ساخت ایران- میوه‌ای شبیه شاه‌توت ■ ۸- جهان پهلوان- بز کوهی- ویتامین جدولی- دریایی در روسیه ■ ۹- کشتی محلی مازندران- کمان حلاجی- درد چشم ■ ۱۰- ضمیر اشاره- چه کسی- از فرماندهان شهید سپاه پاسداران- ژنرال جنگ‌های انفصال ■ ۱۱- خورشید- روسری سه‌گوش- کجاست- روبه‌روی سقف ■ ۱۲- سدی در گیلان- نماد لاغری- جوشیدن دیگ و چشمه ■ ۱۳- میوه سمبل ارمنستان- انگشت- ملوان ■ ۱۴- دوست- شهری در استان گیلان- شجاع ■ ۱۵- رطوبت- ضبط کننده اطلاعات پرواز در هواپیما- بی احترامی

از بالا به پایین

■ ۱- هر بخش از بیست و یک بخش اوستا- سومین کشور کوچک در اروپا ■ ۲- آنفلوآنزا- زگیل- برند ■ ۳- شهری در فارس- اقامتگاه گردشگر- غوزه خرما ■ ۴- مضطرب- بالشتک نان‌پزی- مساوی ■ ۵- یک و یک- عید ویتنامی‌ها- توت فرنگی- خدای خورشید مصریان ■ ۶- پهلوان- سرمربی اسبق پرسپولیس- فرش و گستردنی ■ ۷- ضمیر اشاره به نزدیک- بی بصیرت- ترد و ظریف ■ ۸- سال فضانوردان- جا و زمین آذری- می‌دهند و رسوا می‌کنند- خشک ■ ۹- از پرندگان بی پرواز- قصر- زندان مسعود سعد سلمان ■ ۱۰- ملیت گوگول- نمایشنامه‌ای از مولیر- علامت مفعول ■ ۱۱- ساز پوستی- صمغ گیاه- ناشنوا- تاکسی پرظرفیت ■ ۱۲- کشور ورافتاده- سرشک- اسب اصیل ■ ۱۳- ژاپن قدیم- بزرگ‌ترین تفریح- پرنده کوکو ■ ۱۴- درخشان- از ابزار فالگیری- کمی و کمیابی ■ ۱۵- زبور آل محمد- دهی در جاده هراز با پانزده چشمه آب معدنی

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

				۴	۷			۲
۵	۱	۸						
				۱				۹
۴	۸				۹		۵	
			۴					
۲	۵						۸	
		۱				۷		
۶				۲		۴		۸
		۴	۶					

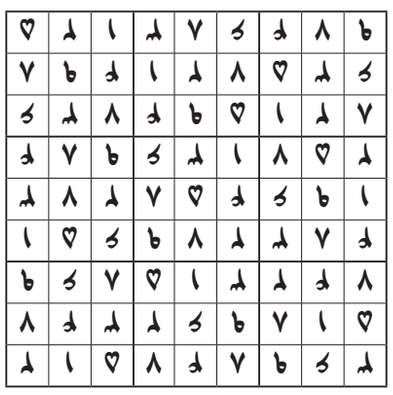

جدول کلمات متقاطع
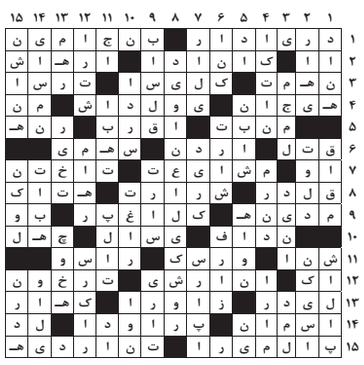
پاسخ جدول شماره ۶۵۹۰